

7.631.

Sárospataki KRÓNIKA

VII. évfolyam

I. szám

1975. október

Új tanév — megújult diáklap

Kedves Olvasónk! Az 1975-76-os tanévben most jelenik meg először a Sárospataki Krónika. Illő tehát, hogy szívből köszöntünk mindenkit, aki kezébe veszi lapunkat... Az meg közös érdek, hogy a Sárospataki Krónikával kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról tájékoztatást adjunk.

Újságunk formája a tavalyitól eltér: borítólap nélkül, a címoldalán is szöveggel jelenik meg. Előállításának módja szintén más, mint korábban volt: nem stencilezéssel vagy rotációs technikával készül, hanem rendes nyomdai szedéssel. Előállításának körülményei ugyancsak változtak; így zavar-talanul és feltehetőleg határidőre meg fog-nak jelenni az egyes számok...

Lapunk tartalma a rovatok profiljának megfelelő.

A rovatok elnevezésében — a rovatok jellegének változatlanul hagyásával — a tavalyihoz képest egy módosítást hajtottunk végre.

Az ALMA MATER most is az iskolai élet fontosabb eseményeit mutatja be. Az OROSZLÁNKÖRMÖK fiatal tehetségeink eredeti írásait és sikerült műfordításait közli — tematikai és műfaji megkötöttség nélkül. A DISPUTA a tanulóközösségünket foglalkoztató kérdésekre keres választ; helyt ad a diákproblémákat fejtegető cikkeknek; vitatémákat vet fel. A VISSZAPILLANTÓ TÜKÖR a haladó hagyomá-

nyok ápolását segíti — egészséges lokálpatrióta szempontból. Az egykori SZIGNÁL rovat azonban TRIBÜN címmel lát napvilágot. Ez az eredetileg is emelvény, lelátó, tehát kiemelkedő hely értelemben használt nyelvi jel jobban érzékelteti igazi szándékunkat, mint a régi: azt akarjuk, hogy ebben a rovatban az itt, vagy másutt végzett, de Patakhoz vonzódó neves „öregdiákok” kapjanak szót. A HOLMI vegyes rovat: szépen megfér benne a hír a közérdekű közleménnyel, a humor a találós kérdésekkel, az érdekesség (kuriózum) a kritikával...

Újságunk impresszuma mindenkit felvilágosít, hogy a Sárospataki Krónika a Rákóczi Gimnázium KISZ-szervezetének lapja, és a diákszerkesztők munkáját az iskola részéről felelős személyek támogatják.

Kedves Olvasónk! Az új tanév kezdetén arra kérünk: ha szereted, pártolod a Sárospataki Krónikát, akkor vásárolj és terjeszd! Ha érzed magadban a tehetséget és a kedvet, akkor lépj munkatársaink sorába! Ha jó szándékú és hasznos észrevételeid vannak, akkor tudasd velünk!

Az 1975-76-os tanévben iskolánk valamennyi fiataljának sikeres tanulást, eredményes társadalmi és mozgalmi munkát, kellemes szórakozást kíván a Sárospataki Krónika

SZERKESZTŐSÉGE

Alma Mater

Hogyan álltak helyt volt diákjaink az érettségien és a felvételi vizsgákon?

Az 1974-75-ös tanévben 216-an érettségiztek nálunk. A bukottak száma 7 volt; az előző évekhez képest elég sok. A IV. E-ből 4, a IV. D-ből 2, a IV. A-ból pedig egy tanuló nem felelt meg a követelményeknek. Osztályismétlőre egy tanuló bukott; ő az érettségit meg sem kezdte.

Jogos a problémafelvetés: mi az oka a bukásoknak? Azután egy másik kérdés is foglalkoztat. A pótérettségien a 7-ből hatan átmentek. Azt hiszem, ilyen esetekben a válasz nem nehéz. A bukások oka a hiányos felkészülés lehetett... Mert mikor az érintett személyek látták, hogy bajba kerültek, akkor tanultak. De miért csak akkor?!

A 216 érettségizetből 182-en jelentkeztek különféle egyetemekre, főiskolákra, 24-en úgy döntöttek, nem folytatják tanulmányaikat.

Eleg sajnálatos, hogy a 182 közül — tudomásunk szerint — a kiszemelt helyekre mindössze 71 tanulót vettek fel. Persze ez nem végleges szám, mert 23 érettségizett „szerepléséről” nem hallottunk semmit. De ha be is jutott közülük néhány a felsőfokú oktatási intézményekbe, mindenképp elgondolkodtató a felvettek viszonylag alacsony száma.

A tőlünk felvételizők 39 %-a került egyetemre vagy főiskolára. Ha esetleg valamivel több, az is kevés... Nagyon kevés!

Mi lehetett az oka a sok eredménytelen írásbeli és szóbeli felvé-

teli vizsgának? Mielőtt erre válaszolnék, néhány dolgot megemlítek; belőlük sok minden kiderül.

Milyen szakok, pályák iránt volt legnagyobb az érdeklődés? A felvételizők nagy része tanítóképzőbe, tanárképzőbe, a tudományegyetemek bölcsészettudományi karára jelentkezett.

A jelentkezési ívekre felírt városok neve is elég „egyhangúan” ismétlődött. Sárospatak, Eger, Nyíregyháza: tanár- és tanítóképzők; Szeged, Debrecen és Budapest: jogi, bölcsészeti és közgazdasági egyetemek. Esetleg elvétve akadt, aki más városba jelentkezett.

A többiek érdeklődése egyéb „divatos” pályák között oszlott meg. Orvosok, mérnökök, műszaki vagy agrárszakemberek kívántak lenni. A mieinkből alig került ki 30 olyan tanuló, akiket valami „más” foglalkozás érdekelt. A kevesek közé tartoznak azok, akik kereskedelmi és vendéglátóipari főiskolára, egészségügyi szakiskolába stb. nyújtották be pályázatukat. Öten jelentkeztek külkereskedelmi főiskolára, és 1 érettségiző készült ipari tanulónak.

Mi tehát az oka, hogy volt diák-társaink közül viszonylag keveset vettek fel? A nem megfelelő felkészülés? A hiányos tudás?

A IV. F-ből 34 tanuló adta jelét továbbtanulási szándékának. 24 felvételt nyert. Tény, hogy az utóbbi években mindig a tagozatos F osztályból felelt meg legtöbb személy a felvételi követelményeknek... De

hiszen a matematika és fizika terén eleve előnyt élveztek társaikkal szemben! Márpedig az az igazság, hogy erre a két tárgyra sok diáknak volt szüksége a felvételi vizsgákon!

Ezek után, úgy vélem, lehet válasszolni a fentebb megfogalmazott kérdésekre. Voltak tanulók, akik nem készültek legjobb képességük szerint a felvételire. Lesz, ami lesz! — gondolták. De voltak, akik sokat tanultak, és mégsem sikerült a felvételijük. Miért?

Egyre többen jelentkeznek továbbtanulni, és egyre magasabbak a követelmények. A legjobbak közül is kiválogatják a még jobbakat.

Talán a nem megfelelő pályaválasztás okozta a sikertelenségeket? Sokan már elsőben tudják, mik szeretnének lenni, de időközben megváltoznak elképzeléseik. Akad viszont olyan is, aki még a harmadik év végére sem dönti el: hova készül? Jónéhányan pedig vonzódnak a „divatos” pályákhoz, és nem veszik tekintetbe a realitásokat, a népgazdaság szakemberszükségletét.

Ez az igazság! Ismerünk egykét „divatos” pályát; gyakran csak közülük válogatunk. Pedig jobban meg kellene fontolni a választást, mert többnyire egész életre szól. Ha pályaválasztásunk ésszerűbb lenne, akkor jó érettségivel, eredményes felvétellel — na, meg egy kis szerencsével — jövőre bizonyára többen örvendhetnénk a sikernek...

Pásztor Ella III. A

A PATAKI GIMNAZISTÁK ÉS AZ ORSZÁGOS ÉPÍTŐTÁBOROK

(Helyzetkép 1975 nyaráról)

Ebben az évben tizennyolcadszor hívták nyári építőtáborokba az ország középiskolás fiataljait. 1957-ben a KISZ Központi Bizottsága először kezdeményezte ezt a munkaformát, s azóta minden évben újabb és újabb táborok nyitották meg kapuit az érkezők előtt. A fiatalok kezdetben számos ipari létesítményben dolgoztak; később inkább a mezőgazdasági munkákban vették hasznukat.

1975-ben is olyan helyeken hozták létre a táborokat, ahol nyáron a népgazdaságnak a legnagyobb szüksége volt a fiatalság munkás kezére. Az idén 34 központi táborban összesen 28 ezer egyetemista, főiskolás, középiskolás és szakmunkástanuló vett részt. A borsodi fiatalok ismét a Balaton mellett: Lakitelken, Vasikúton, Törökbálinton, Balatonedericsen és Balatonaligán dolgoztak, mintegy 2 ezren.

Annak idején gimnáziumunkban is elhangzott a felhívás: „Jelentkeztek építőtáborba!”

Nem kellett kétszer mondani, s máris megindult a jelentkezők áradata... Azt a 131 főt, akik végül is bekapcsolódtak az építőtáborok munkájába, nálunk KISZ-tevékenységük, tanulmányi eredményük és magatartásuk alapján választották ki. A számba vett személyek közül csupán hárman nem mentek

el. 60 lány Balatonaligán, 30 Vaskúton, 41 fiú Balatonedericsen — 10 fős brigádokat alkotva — kéthetes turnusokban dolgozott. A lányok a mezőgazdasági munkából vették ki a részüket. Voltak, akik gyomláztak, szőlőt kacsoztak, bújtattak; az ügyesebbek gyümölcsöt szedtek. A fiúk munkája egy kicsit fárasztóbbnak bizonyult; ők egy vasúti pálya építésében segédkeztek.

A táborban hetente többször értékelték a végzett munkát. A lelkesebbek, szorgalmasabbak pénzjutalomban részesültek.

Pénzjutalmat kaptak a pataki diákok brigádjai is; ez azt bizonyítja, hogy végzett munkájuk minőségével és mennyiségével az illetékesek egyaránt meg voltak elégedve. Csak a brigádtagok nem voltak elragadtatva pl. a szálláskörülményektől; ezek — sokuk véleménye szerint — jobbak is lehettek volna. Viszont nagyon „megnyerték” a lányok „tetszését” a munkaruhák. Néhányan elutazás előtt pl. a farmerjukat akarták adni cserébe a munkanadrágért, annyira „sikkessnek” találták ezt a ruhadarabot.

Természetesen sok-sok játék, sport és zene színesítette a két hetet. Ki mit tud?, szellemi öttusa és politikai vetélkedő is volt a programban. A „fiaink” kitétek magukért. Szellemi öttusában az I., politikai versenyben a II-III. helyet szerezték meg. A sportversenyeken is ott voltak mindig, s az I-II. vagy a III. helynél sohasem adták alább. De a lányok sem maradtak el tőlük.

A táborokban — a meghívott vendégek mellett — a résztvevők is kiélhették művészi ambíciójukat. Habár az ő szerepléseik nem voltak olyan magas színvonalúak, mint a Mikroszkóp Színpad előadása, a Színművészeti Főiskola hallgatóinak a fellépése, vagy akár a zenés dívatbemutató, a brigádtagok mégis szívesen produkáltak magukat, hogy közelebb kerüljenek a brigádok közötti verseny I. helyéhez...

Hogyan? — kérdezhették. Hát a helyezés nemcsak a végzett munkától függött? Valóban, az első helyezéshez nem volt elég a jó munka, kellett a tábor kulturális és sportéletében való aktív részvétel is.

A táborokból nyert értesülések bizonyítják, hogy a pataki diákok megállták a helyüket.

A Vaskúton dolgozó brigádok közül Pásztor Ella brigádja II., a Balatonaligán dolgozó brigádok közül a II. turnusban Dorozsmai Éva brigádja I. lett; a IV. turnusban Papp Júlia brigádja érdemelte ki az I. helyezést.

Balatonedericsen Erdélyi József brigádja került az I. helyre; Fasimon János brigádja, bár csak IV. helyezett volt, más irányú munkájáért dicséret oklevelet kapott.

Néhányan egyéni munkájukkal is kiemelkedtek. Ezért Boros Mária, Bogár Katalin, Papp Júlia, Erdélyi József és Szkircsák István külföldi jutalomutazásban részesült.

A legjobb iskolának járó zászlót — a KISZ KB elismeréseként — a II. és IV. turnus leányai Balatonaligáról, a II. turnus fiú résztvevői Balatonedericsről hozták el.

A pataki diákok lelkes munkájához a megyei ifjúsági vezetők is gratuláltak.

A gimnázium tanulóközössége nevében én is gratulálok az elért eredményekhez, s kívánom, hogy ifjúságunk az elkövetkező években újabb munkasikerekkel öregbítse iskolánk jó hírét.

Zeher Emese III. A

Kazinczy — élő örökségünk

Csaknem 120 éves hagyomány, hogy Kazinczy Ferenc emlékét ápoló iskolánk diákjai minden ősszel ellátogatnak Széphalomra, hogy tisztelegjenek a nagy magyar író és nyelvújító emléke előtt.

Először 1859-ben — Kazinczy születésének 100. évfordulóján — szerveztek ilyen „látogatást” a pataki diákok, híres professzorunk, Erdélyi János ösztönzésére. Akkor ez az ünnep — a szabadságharcot követő elnyomatás időszakában — országos jelentőségű kezdeményezés volt. Kifejezte, hogy a nemzeti érzést nem tudta megtörni az osztrák császári erőszak.

Azóta minden év szeptemberének utolsó szombatján erre a kegyhelyre zarándokolnak a pataki diákok, és felidézik a nagy hazafinak és nyelvünk megújítójának emlékét.

A hagyományokat folytatva, iskolánk II. osztályainak tanulói az idén szeptember 27-én reggel mentek el Széphalomra.

Gyönyörű őszi napsütés fogadott bennünket. A fák még szinte nyári szépségükben zöldelltek, bár itt-ott már látni lehetett néhány sárguló levelet. Kazinczy egykori kertjében még pompáztak a virágok, a fű is üdén lengedezett a langyos szélben. A mauzóleum bejárata

fölött még csiviteltek a fecskék.

A megemlékező műsort a Kazinczy-mauzóleum előtt adtuk. Kiss Bertalan II. F osztályos tanuló Tompa Mihály: Kazinczy emlékezete című versét szavalta. Ezután Fehér Attila a II. D-ből Kazinczy és Sárospatak kapcsolatáról beszélt, majd e sorok írója Kazinczy Ferenc: A pataki vár erkélyén című versét és három epigrammáját mondta el. Sarka Zsuzsanna II. A osztályos tanuló az író életéről és munkásságáról tartott előadást. Végül a II. D osztály diákjai — Dobay Béla tanár úr vezetésével — Kazinczy: Bor mellett című megzenésített versét énekelték el.

A műsor után osztályonként megtekintettük a mauzóleumot, s leróttuk kegyeletünket az író sírja előtt.

A vonatindulásig még elidőztünk az egykori Kazinczy-kert fainak árnyékában. Jelképnek is szép látványban volt részünk, mielőtt búcsút vettünk Széphalomtól: a Kazinczy emlékét idéző parkban a legifjabb nemzedék tagjai, kis óvodás gyermekek játszadoztak önfeladten, és élvezték a szeptember végi napsütést.

Berecz Lilla II. B

Oroszlánkörmök

Japánban jártam — KISZ-küldöttként (Naplójegyzet)

1975. június 5-e volt. Csütörtök. 13 óra 35 perc. A III. B osztályban éppen énekóra folyt... Nyílt az ajtó, és belépett rajta Vörös József igazgatóhelyettes úr. Engem kéréselt. Vajon miért? Talán „rossz fát tettem a tűzre”? Nem! Egy nyári programot említett: óceonológiai tanácskozás lesz Okinawán. A KISZ kérésére a tantestület engem jelölt, hogy egy küldöttség tagjaként oda utazzam... Örömmel fogadtam a hírt; így jutottam el a KISZ KB-ra, ahol próbára tették angol nyelvtudásomat és politikai tájékozottságomat. A feladatra alkalmasnak találtak. A magyar delegáció — a többi országéhoz hasonlóan — három főből állt. Az összetétele a következő volt: ifjúsági vezető Tóth József erdőmérnök, egyetemi tanár, ifjúsági küldött; Bognár Róbert újságíró meg én, mint gimnáziumi tanuló.

1975. július 16-án indultunk Budapestről a MALÉV egy TU-134-es repülőgéppel. E napig még sohasem ültem repülőgépen, de hamar megszoktam „a légi közlekedést”. Nagyon csodálatos érzés volt elszakadni a Földtől, lenézni a magasból, felismerni az ismerős tájakat... Minden olyan volt, mint egy megélevenedett térkép.

A gépünk Franciaország felé vette útját; oda tartott, ahova a többi Európai küldöttség is utazott. Párizsban töltöttük első éjszakánkat, a Hotel Suffren La Tourban, alig 100 m-re az Eiffel-toronytól. Mivel már délután megérkeztünk és csak este 9 óra tájban kezdett sötétedni, volt egy kis időnk, hogy szétnézzünk a kontinens legnagyobb városában. Az Eiffel-toronyon kívül láttuk a Notre Dame székesegyházat, a Louvre-t, átsétáltunk néhány Szajna-hídon, és kipróbáltuk a párizsi metrót is.

Másnap délben indultunk tovább — most már Boeing 707-essel — Moszkván át Tokióba. 14 órai utazás után, péntek délelőtt 10 órakor érkeztünk meg a világ legnagyobb városába, bár órám még csak „hajnali” kettőt mutatott. Ott rövid pi-

henő következett; azután újra repülőgépre szálltunk, hogy elérjük utunk végállomását, Okinawát. A sziget fővárosából, Nahából még 3 órát autóbusszal mentünk, és éjjelkor érkeztünk meg szállodánkba. Július 19-én délelőtt kezdődött a VIOT, a Világ Ifjúságának Óceánográfiai Találkozója; délután pedig már az EXPO '75 várta a látogatókat... A kiállítás Akimoto herceg, a japán trónörökös nyitotta meg. Köszöntő beszédet mondott Mikimoto Takeo miniszterelnök is. Este tengerparti fáklyás felvonulás, majd látványos tűzijáték volt a program. Július 20-tól 31-ig a következő „rend” szerint alakultak napjaink: 7-kor ébresztő; 7—8,30-ig reggeli; 8,30—12-ig nézelődés az Expo '75-ön; 12—13 óráig ebéd; 13—14-ig pihenő; 14—18 óráig sport- és kulturális foglalkozások; 18—19,30-ig vacsora; 19,30—22 óráig esti rendezvények (dalos, táncos szórakozás stb). „Takarodót” mindenki magának rendelt el...

Sohasem unatkoztunk. Megjelentünk az ifjúsági vezetők részére adott fogadáson, az ifjúsági fórumon, a növények magvainak átadási ünnepségén stb.

A találkozó július 30-án egy záróesttel fejeződött be; de még hátravolt a négynapos körutazás Japánban. Első útunk újra Nahába vezetett, ahonnan repülőgéppel Osakába, majd autóbusszal Kyotoba mentünk. Ebben a városban, mely az 5. legnagyobb település az országban, két éjszakát töltöttünk; japán módon

ettünk, ittunk és aludtunk. A közbeeső nap a több mint ezer pagodából felkerestük a leghíresebbeket; elmentünk a Selyem Múzeumba is, amelyben japán selymekből, kimonókból bemutatót rendeztek, és megnézhetjük, hogyan is szőtték Keleten a selymet néhány évszázaddal ezelőtt. Kyotóból a világ leggyorsabb vasútvonalán — óránként 210 km-es sebességgel — Shizuokába mentünk. Innen felkapaszkodtunk a 902 m magasán fekvő, 138 m mély Motosu-tóhoz. Közelünkben emelkedett a felhők fölé Japán legmagasabb csúcsa, a 3776 m-es Fudzsiyama. Másnap délelőtt hagyományos japán sportágakkal ismerkedtünk meg: judo (cselgáncs), karate, kendo. Délután a Tomei 2x4 pályás expresszautóúton elvittek bennünket Tokióba. Így egy nap állt rendelkezésünkre, hogy megtekintsük a világ legnagyobb városát. Ez alatt a rövid idő alatt láttuk a 330 m-es Tokio-tornyot, megcsodáltunk egy 50 emeletes, óriási lakóházat; nézegettük a magasvasútakat és a metrót...

Augusztus 4-én éjjel búcsút mondtunk Japánnak, a Távol-Kelet e csodálatos országának, és egy Boeing 747-es óriásgéppel fedélzetén elindultunk Alaszka felé... Csak Anchorage-ban tartottunk egy rövid pihenőt; és az indulást követő nap reggelén már megérkeztünk a párizsi Charles de Gaulle Repülőtérre. Innen a Lufthansa egy Boeing 737-esével Frankfurtba, majd a MALÉV TU-154-esével Budapestre repültünk.

Háromhetes távollét után, élményekben gazdagon, augusztus 5-én este érkeztünk haza, Magyarországra.

Rák Rudolf IV. B

Renate Holland-Moritz:

Ar utolsó rózsája — Die letzte Rose

Egy szép, napos őszi délutánon sétára indulok. A hűvös őszi levegő a Rilke-versek hangulatát idézi. Nézegetem a kertekben a lombjukat vesztett fákat.

Az egyik kertészmögött, az ápolt előkertben három rózsafácscska áll. Igazi kis fák: karcsúak, egyene-

sek, az első kettőn nincs semmi látnivaló. Koronájuk olyan, mint az öregurak feje: itt-ott lengedezik rajtuk egy-két levélke bánatosan és hiábavalóan. A harmadik fa is teljesen kopasz már. S mint egy utolsó kívánság, a szürkességben, közepén ott illatozik egy csodálatos, sárgás-

piros cirkás rózsá. A gyönyörű virág kissé előrehajlik, szépsége súlyától szinte meggörnyed. Atnéz a kerítésen, mintha várna valakit, aki megcsodálja.

Figyelem a rózsát, a rózsá is néz engem. A látvány lenyűgöz, és már tudom: a rózsá az enyém lesz.

A szomszédos telekről egy öregasszony jön lassan a kutyájával. A néni néhánny lépés után megáll, megszidja Fiffit, a kiskutyát, mert az még lassabban jön, mint ő. Hirtelen lehúrom az egyik cipőmet, mintha a homokot ráznám belőle. Valahogy meg kell indokolnom, miért állok itt a kerítésnél, a csodálatos rózsá mellett.

Végül mégiscsak elhalad a kutyá és a néni. Most itt van az alkalmas pillanat! Még egyszer óvatosan körülnézek, mielőtt leszakítanám a rózsát, és ekkor szemben találok magam a középkorú úrral, aki már egy idő óta figyelhetett engem. „Nagyon szép, igaz?” — mondja

részvétellel. „Jó valami ilyesmit nézni, ha az embert csalódás érte. De talán még eljön az, akire vár.” Zavaromban buzgón bólogatok, egészen úgy, mint egy rászédett menyasszony. A férfi végre elmegy, s én még jobban kívánom a rózsát. Nem tudom, mi ütött belém. Minden nagyobb virágüzletben több tucat ilyen rózsát vehetnék. De én csak ezt a sárgapiros cirkást akarom. Éppen, amikor lábujjhegyre állok, hogy gyorsan elcsenjem a rózsát, lármát hallok. Gyerekek jönnek rajban az úton. Elrejtőzöm egy lámpaoszlop mögé, nehogy valamelyik detektívtalentum észrevegyen. A srácok minden bizonnyal az ifjú botanikusok körébe tartoznak, mert megállnak a rózsám előtt, s mindnyáján állítják, hogy a tearózsák egy pompás példánya áll előttük. Megszámolják a leveleit, vitatkoznak a szirmokról, a virágporról, s közben rángatják a tő mellé tűzött jelzőkarót. Az én rózsám büszkén és megközelíthetetlenül áll modellt.

Eközben már bealkonyodott. Fáradtnak és nagyon összetörtnek érzem magam, de a rózsára éppúgy vágyom, mint korábban.

Az utca néptelen, csak egy fiatal pár közeledik felém, de most már elszánt vagyok. Nem leszek rájuk tekintettel, végrehajtom bűnös tervemet. Hiszen a szerelmesek különben is vakok.

Az utolsó pillanatban mégis megtorpanok. A fiatalember, aki gyengéden magához szorítja a kislányt, nem akar ki ám, hanem a rend őre, egy rendőr.

A párocska továbbhalad. Mint két szép szál rózsá — gondolom irigyen. Hiába, nincs szebb dolog a szerelemnél. A szerelmesek kívül vannak a világon.

És akkor a rendőr hirtelen ki nyújtja a karját, mintha az eget akarná elérni. S míg összebújva távolodnak, mintegy véletlenül — leszakítja a rózsámat.

Fordította: Takács Etelka IV.E

Disputa

Kevés-e iskolánkban az ösztöndíjas?

Ha gimnáziumunkban közvéleménykutatást tartanánk, hogy ki mit tud a középiskolai ösztöndíjrendszerről, egyáltalán létezéséről, nem valószínű, hogy a megkérdezettek válasza kielégítő volna. Talán még ösztöndíjasaink sincsenek eléggé tisztában a dolog lényegével, jóllehet a pályázati felhívást az iskola minden évben közzéteszi...

Ezért fogtunk cikkünk megírásához... Úgy kezdtünk hozzá, hogy összeírtuk azoknak a diákoknak nevét, akik ösztöndíjat kapnak. Az ösztöndíjasok számát az iskola létszámához viszonyítva kevésnek találtuk... Így Kádas Sándor igazgató úrhoz fordultunk tájékoztatásért. Elegen részesülnek-e ösztöndíjban iskolánk tanulói közül? Szerettük volna ugyanis diáktársainkat felvilágosítani az anyagi támogatásnak erről a formájáról. Kérdéseinket és a rájuk kapott válaszokat most közreadjuk.

Az első dolog, ami érdekelt minket, az volt, hogy mióta kaphat-

nak a középiskolások ösztöndíjat? Megtudtuk, hogy a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány jóvoltából már kb. egy fél évtizede részesülhetnek ösztöndíjban az arra érdemes tanulók... Erre vonatkozólag alkották meg az 1045/1971. sz. kormányhatározatot,

A következő kérdéseinkre — Hányféle ösztöndíj van, és hogy lehet őket elnyerni? — azt a választ kaptuk, hogy kétféle létezik. Az egyiket a vállalatok létesítik, ez az ún. társadalmi ösztöndíj. Ilyet azok a diákok kaphatnak, akiknek szülei valamelyik ösztöndíj-alapító jogi személy alkalmazásában állnak. Iskolánk vezetői jelenleg ösztöndíj-létesítés ügyében a Bodrogközi Állami Gazdasággal folytatnak tárgyalásokat... Ez a gazdaság remélhetőleg nem fog elzárkózni a megfelelő diákok anyagi támogatásától.

Nem beszéltünk még a másik fajta ösztöndíjról, melyet az iskola ítél oda olyan tanulóknak, akik kollégiumi elhelyezésben nem része-

sülnek, a tanulmányi eredményük jó, családjukban az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az 1300.— Ft-ot és édesapjuk vagy édesanyjuk fizikai dolgozó.

Az ösztöndíj egyik vagy másik formájában részesülők száma között nálunk elég nagy különbség van. A vállalatok összesen 2 tanulót segítenek, az iskola pedig több mint 22 tanulót támogat. A határozatlanság a pontos számadatot illetően azért van, mert az első évfolyam ösztöndíjasaival nem az iskola, helyesebben nem az iskolai diákszociális bizottság, hanem a megyei diákszociális bizottság foglalkozik. Az általuk elbírált pályázatok sorsa pedig nálunk egyelőre nem ismeretes...

Értesültünk arról is, hogy gimnáziumunk az 1975-76-os tanévben 80 ezer forintnyi ösztöndíj-alapból gazdálkodott. Ebből 50 ezer forintot a II-IV. évfolyam javasolt tanulói között osztott szét. Az elsősök 30 ezer forintjának odaiteléséről a megyei diákszociális bizottság dönt.

A II-IV. évfolyam 22 jelenlegi ösztöndíjasa közül 11 tanuló másodikos, 5 harmadikos, 6 negyedikes. A személyenként kapott összeg évi átlagban 2-3 ezer forint között változik.

Ennyit a díjazás rendszeréről; mert tulajdonképpen el is értünk eredeti problémánkhoz.

A további kérdéseinkre — Megelégedhetünk-e ösztöndíjasaink jelenlegi számával? — igazgató úr újabb adatokkal válaszolt. Közölte, hogy az 1975-76-os tanévre 24 tanuló kért és 22 kapott ösztöndíjat. Két személy tanulmányi eredménye nem volt kielégítő; ez a körülmény — a kormányrendelet értelmében —

elegendő indok volt kérelmük elutasítására...

Tehát az iskola ebben az évben ki tudta elégíteni az ösztöndíj-igényeket, és a tavalyi 19 díjazottmelllett újabb 3 személyt talált ösztöndíjra alkalmasnak. Így az ösztöndíjasok száma 22-re emelkedett; de — mint említettük — ez a létszám még nem végleges...

Hogy az ösztöndíjasok száma nő-e a jövőben — erre a puhatározásra nem kaptunk határozott választ, hiszen ez az igényjogusultak számától és az államtól kapott pénz mennyiségétől függ. Annyi azonban bizonyos, hogy eddig évről évre

mindig emelkedett az ösztöndíjkeret.

Ezután az ösztöndíjak felhasználásáról esett szó. A rendelkezések értelmében a pénzt a szülők kaphják kézhez. Hogy átvétele után mire fordítják? A szülők személye a garancia arra, hogy a gyermekük érdekének legjobban megfelelő módon használják fel.

Végül az alapkérdésre térünk vissza, vagyis arra, hogy kevés-e az ösztöndíjasunk? Mindent összevetve megállapíthatjuk, hogy az eddigi igényeket sikerült kielégíteni...

Szabó Livia és Szabolcsi Ágnes
III. B

Visszapillantó tükör

Lorántffy Zsuzsanna, a Pataki Kollégium legnagyobb pártfogója (Emlékezés a fejedelemasszony születésének 375. évfordulójára)

Iskolakertünk közismert „színfoltja” Lorántffy Zsuzsanna szobra. De előtte sétálva kellő figyelemre készítet-e Horváth Géza alkotása? Eszünkbe juttat-e a szobrász műve valamit az ülő nőalak érdemeiből? Tudjuk-e, hogy a talapzatra vésett évszámok most egy évfordulóra emlékeztetnek?

Sajnos, könnyen elnézünk Lorántffy Zsuzsanna feje felett. Séta közben alig gondolunk arra, hogy eljött születésének 375. évfordulója. Pedig Lorántffy Zsuzsannát nem kell „felfedezni”; jelentőségével már Tompa Mihály is tisztában volt...

**„Nagy neve a történeté már,
Megörzi emlékét a hon.”**

Lorántffy Zsuzsanna 1600-ban — egy közelebről nem ismert időpontban — született Onodon.

Mindössze 8 éves, amikor a pataki várat atyja — a Dobó-ősök jogán — megváltja. Rögtön ide is költöznek; s a gyerek sorsa úgy összefonódik a várral és a várossal, hogy többé a halál sem tudja igazán elragadni innen... A kislány szellemi fejlődését gyorsítja Patak mozgalmas élete s a kollégium közelsége.

1614-ben anyja után atyja is

meghal, s az árva leány 2 évvel később feleségül megy I. Rákóczi Györgyhez, Házasságukról Hegyaljai Kiss Géza így ír: „Olyan szép életközösséget, mint az I. Rákóczi György és a Lorántffy Zsuzsanna hitvesi szövetsége, keveset ismer a történelem.” A menyegző után 1 évvel a fiatal pár Sárospatakon rendezkedik be, telepedik le.

1630. december 20-án I. Rákóczi Györgyöt megválasztják Erdély fejedelmévé. Családja — 2 fia: Zsigmond és György, valamint szerető felesége — követi Váradra.

A fejedelem 1648. október 11-én meghal. A nagyasszony magára marad fiaival s a birtokigazgatás tengeri gondjával. Visszahúzódik a pataki várba. Ekkor válik Patak igazi pártfogójává. Helyesen jegyzi meg róla Radácsi György: „Sárospatakot senki sem szerette oly okosan, mint ő.” Állandóan kutatja: mivel használhatna városának, hazájának, népének és a protestantizmus ügyének. Így fordul figyelme a Habsburg-ellenes politika, a világi tudomány és a haladó eszméket hirdető egyház felé... Ezért növeli a vár és város tekintélyét, fényét. Ennek köszönhető, hogy a pataki kollégiumba meghívja az európai hírű, magyar származású

cseh-morva tudóst, Comenius Amos Jánost.

Idézzünk néhány sort Lorántffy Zsuzsannának a jeles férjhez intézett leveléből! „Mehívunk Téged abból a célból, hogy nekünk a pataki iskolának jobb korba állításában szent segedelmünkre légy és itt nálunk mutasd be a Te már világszerte elhíresedett igazi természetes módszerednek valóságos, teljes és kitűnő mintaképét!”

Comenius nem tud kitérni a nemes szándékú invitálás elől. 1650-ben Patakra költözik (ennek éppen most 325 éve!), s a 4 év, amelyet itt tölt, aranykor a magyar nevelésügy történetében. Egy új világ az, amelybe ő vezeti iskolánk egykori tanulóit. A fogalmak világából a képek világába; az elmélet honából a gyakorlat birodalmába; a babonák és előítéletek homályából a megismerés és tudás fényébe...

Búcsúbeszédében, mellyel 1654. június 2-án elköszön Pataktól, így szól Lorántffy Zsuzsannához: „Méltóságos és fenséges fejedelemnő, nekem és az iskolának nagy kegyességű úrnője és pártfogója! Isten után tőled függ, hogy ezt az iskolát vagy teljes virágzásra hozni, vagy a sorvadásba visszaesni engedje-e.”

A fejedelemszony meg akart felelni a várakozásnak: az iskola felvirágoztatására törekszik... Régi tervét valósítja meg azzal, hogy — halott férje elképzeléseivel összhangban — Patakon elsőrendű nyomdát állít fel, s az üzemet a főiskolának ajándékozza. I. Rákóczi Györgynek ezt az elképzelését csak Lorántffy Zsuzsanna töretlen akaratával és ügybuzgalmával lehetett kivitelezni. A „pataki Athenaeum” így az ország kiváló főiskolája lett.

A fejedelemszony életének utolsó fájdalmát szeretett és védett

pataki diákjai okozták, akik 1660 januárjában fellázadnak az új, szigorú szervezeti szabályzat ellen. Halálós ágyán mondja: „Te látod Isten, mint az édesanya magzatait, a dajka az ő kicsiny dedét, úgy igyekeztem nevelni Istennek és szegény hazánknak szolgálatjára, de sok dajkálkodásomat — im — mivel fizetik!”

Szerencsére a megbántott nagyszony mindig felül tud emelkedni a pillanatnyi vélt vagy valódi sérelmeken. Az ifjúság szilaj és robba-

nékony természetét megérti; a nyakas fiatalok csínyjeit és rakoncátlanságait megbocsátja; a megtért szabálysértőktől nem tagadja meg jóindulatát... A diákság nevelésére és oktatására fordít gondot, a vétkesek büntetéséhez csak végső esetben folyamodik.

1660. április 18-án — esküvője évfordulóján — halt meg

„Patak látta élte nagyságát,
Patak örzi hiült porait.”

Séra Katalin IV. A

Tribün

JÓLESŐ FIGYELMESSÉG

S ó h a j

Ebben az évben Körmeny László budapesti lakos, iskolánk régi barátja és híve levéllel keresett fel bennünket. Így írt: „Régi újságkivágásaim között egy érdekes cikket találtam, melyet — másolatban — tisztelettel megküldök. Sajnos, annak idején (mikor a cikket eltettem) sem a közlő lap címét, sem a közlés időpontját nem jegyeztem fel. Csak annyi bizonyos, hogy a cikk 1945. előtt jelent meg.

No, de fontos maga az egykor nyomtatásban megjelent szöveg:

— Egy magyar diák cikke egy nagy angol lapban. Londonból jelentik: A Daily Telegraph a nyári szünet tartamára a pihenő angol tanítóknak és tanároknak egy magyar fiú angol nyelvű írását ajánlja tanulmányozásra. A magyar fiú, aki a sárospataki angol iskola diákja, az iskola angol nyelvű újságjában, a College News-ban többek között arról ír, hogy „sok diák tagadhatatlanul a legnagyobb ellenszennvel viseltetik a mai iskolarendszerrel, sőt talán azt mondhatnók: a tanulással szemben.” A Daily Telegraph, amely szóról szóra közli a magyar fiú angol nyelvű cikkének ezt a passzusát, kijelenti, hogy ezt egyszerűen nem hiszi el, mert olyan kitűnő angolsággal írta ezt a magyar diák, hogy ilyen nagy nyelvtudás elsajátításához nagyon sok tanulmányra van szükség. A nagy angol lap idézi Huszthy Géának, a magyar diáknak azt a mondatát, hogy: „Mindegy, mit tud a diák

az egyes tantárgyakból, amikor elhagyja az iskolát, ha erős a jelleme és önállóan, világosan gondolkodik. A sikere már eleve biztosítva van.” A Daily Telegraph a magyar diáknak ehhez az angol mondatához azt a megjegyzést fűzi, hogy a híres viktorianus angol professzoroknak is becsületére válhatott volna ez a mondat, azzal a különbséggel, hogy ők biztosan nem tudták volna ilyen remek magyarsággal kifejezni magukat.” —

Ezek a régen kelt elismerő sorok arra készítették a Sárospataki Krónika szerkesztőségét, hogy megkérje Vén Gabriella IV. B osztályos tanulót, nézzen utána az említett dolgoknak. Diáktársunk, aki a Rákóczi Gimnázium speciális angol tagozatú osztályába jár, a Nagykönyvtárban meglepő, a mai nemzedék számára rendkívül érdekes „felfedezést” tett. Rájött, hogy a volt angol-internátusnak, a mai Kossuth Lajos Középiskolai Kollégium elődjének 1936 és 1947 között angol nyelvű időszaki kiadványa volt. A kiadvány előállítása a II. világháború éveiben szünetelt. Egyébként a kiadványból College News címmel összesen 15 szám jelent meg.

Vén Gabriellának sikerült megállapítania, hogy Huszthy Géának a cikkben idézett mondatai 1937 nyarán bevezetőként láttak napvilágot a College News II. évfolyamának 2. számában,

Ha érintésed perzselné
a bőröm
maróan forrón
csak hogy tudjam
te vagy az aki
hozzám nyúltál
te vagy az akihez
hozzányúltam
Ha képes lennék
újra meg újra
felidézni arcod
csupán azért
mert a tiéd
Ha őrizhetném
tested melegét magamban
bezárva mélyen
tartós burokba
akkor
könnyebben vészelném át
a siváran szeles
hideg napokat
a felhőket
amelyek elől nemrég még
elfutottam.

Tóth Irén

SÁROSPATAK

Nem láttam még itt hajnalt
a Rákóczi úti fákat
ébredezni
és rózsaszínbén
a várfalakat
De késő éjjel
amikor minden csillag
vacogva reszketett
végigmentem a városon
a barokk és reneszánsz
házfalak alatt
Az Alma Mater
álmosan ásított felém
vonzott
bekapni készült
és úgy éreztem
biztonságos lenne
ott belül
visszhangzana léptem
a kapuboltozat alatt
Őriznének sápadtan
a hófehér falak
Látni akarom még egyszer
amint a Bodrog elmosza
a csillagokat
és egy napig magával
viszi őket
hogy este újból
az égre hintse
és azok a holdfényben
szárítkozzanak

Látni akarom
amint az utcaseprő
először lendíti meg seprűjét
hogy elkezdje a napot
az ébredő embereket
a sok kitáruló ablakot
az ivlámpákat halványulni
meghajolni a nap előtt
és az esti újraéledéshez
összegyűjteni az erőt

Patak az én városom
Az enyém és
az is marad
Itt tanultam meg
semmi és valaki lenni
Itt lettem felnőtté
Itthagylak Sárospatak
Sárospatak
Sárospatak

Tóth Irén

A versek írója sokunknak még személyes ismerőse: tavaly érettségizett iskolánkban. A Sárospataki Krónika előző számainak még kedves diákszerkesztője volt: az Oroszlánkörömök című rovat állandó munkatársa.

A fejlett íráskészséggel rendelkező, tehetséges lány most már a debreceni KLT magyar-angol szakos hallgatója. Érettségije után ezzel az egyéni hangvételű verssel, ezzel a bensőséges vallomással búcsuzott Sárospataktól.

Holmi

HÍREK

— Iskolánk orosz tagozatos IV. A osztálya 1975. augusztus 26. és szeptember 4. között — osztályfőnökek, Czövek István tanár úr vezetésével — nagyszabású tanulmányi kiránduláson vett részt a Szovjetunióban. Élményekben gazdag útjuk során megtekintették Kijev, Moszkva és Leningrád nevezeteseit.

— 1975. szeptember 13-án és 14-én a KISZ-klubban házi vezetőképző tanfolyamot rendeztünk. A tanfolyam résztvevői az alapszervezeti titkárok és az iskolai csúcsvezetőségi tagok voltak.

— Gimnáziumunk ifjúsága szeptember 15. és 25. között almát szedett a Bodrogközi Állami Gazdaság gyümölcsösében. Az osztályok együttesen 303 996 forintot kerestek. Ebből az összegből önkéntesen 60 690 forintot ajánlottak fel iskolai KISZ-szervezetünk céljaira.

— 1975. szeptember 17-én — a csehszlovák-magyar barátsági hét alkalmából — dísztermiünkben a neves pozsonyi költő és egyetemi előadó, Milan Rúfus találkozott helybeli tisztelőivel. A hangulatos író-olvasó találkozót budapesti vendégművészek szavaltatai és diáktársaink érdeklődő kérdései tették változatossá.

— A Magyar Ifjúság 1975/38. száma „Patak gimnáziuma kiált” címmel mélyen szántó riportot közölt. A riportban közös gondunkról: a felújítás tőrhetetlen elhúzódsáról, hátrányos munkakörülményeinkről és a Borsod megyei Tanács Építőipari Vállalatának halogató taktikájáról esett szó.

— A Nők Lapja 1975/40. számában „Ünnepontó, de jóindulatú riport Sárospatakról” címmel iskolánk szempontjából is figyelemre méltó, kritikus hangú cikk jelent meg.

— 1975. október 7. óta délutánonként, szabad idejében minden tanulóknak látogathatja az iskolai pinceklubot. A gondosan felszerelt helyiségben — játékok, könyvek, újságok között — bárki jól érezheti magát; ráadásul lemezjátszó, rádió és televízió is segíti a kulturált szórakozást.

— 1975. október 9-én a városi tanácson ülést tartott a sárospataki Rákóczi Emlékbizottság. Az ülésen Tóth József tanácselnök és Földházi István népművelési előadó tájékoztatta az Emlékbizottság tagjait december óta kifejtett tevékenységükről; egyúttal ismertették a II. Rákóczi Ferenc születése 300. évfordulójának megünneplésére tett széles körű előkészületeket. — Megtudtuk, hogy küszöbön áll az Országos Rákóczi Emlékbizottság létrehozása; hogy 1976 tavaszán a jubileumi rendezvények megnyitása Budapesten lesz; hogy március 27-én városunk és iskolánk is illő keretek között fogja megülni a legendás szabadsághős születésnapját. — Különben az országos és a helyi Rákóczi-mememlékezések részletes programjának a kidolgozása még folyamatban van.

— Az Észak-Magyarország 1975/239. számában „A »nagyfényű« gimnázium áldatlan állapota...” címmel iskolánkról egy, a késedelmek felújítási munkák súlyos következményeit elemző cikk jelent meg. A Rákóczi Gimnázium diákjai ugyanúgy látják a helyzetet, mint a cikk szerzője: „oktatáspolitikánk nagyszerű s igaz elvei, célkitűzései törnek meg itt a gyorsan múló időn. Egy évfolyam számára már visszavonhatatlanul.”

HUMOR

— A fiú táviratot küld az apjának: „Pénzre van szükségem, minden filléremet elköltöttem.”

Az apa választáviratot ad fel: „Nem kapsz pénzt. Számomra te meghaltál.”

A fiú újabb táviratot küld: „Akkor küldj pénzt legalább a temetésre.”

— Ha az igazgató nem vonja vissza, amit ma reggel mondtól nekem, elmegyek a kollégiumból.

— Mit mondtott?

— Hogy hagyjam el a kollégiumot...

Tudod-e, hogy Patakon 4 üzemi és 4 tanácsi kezelésben levő ifjúsági klub van?

Tudod-e, hogy a helybeli oktatási intézmények közül csak a Tanítóképző Intézet és a Rákóczi Gimnázium tart fenn ifjúsági klubot?

Sárospataki Krónika

A Sárospataki Rákóczi Gimnázium KISZ-szervezetének lapja

A kiadásért felelős: Kádas Sándor igazgató

Feladás szerkesztő: Dobay Béla gimnáziumi tanár

Diákszerkesztők: Baranyi Katalin, Farkas Imre, Fráter Mária, Laczkó Tibor, Szabó Lívia és Zeher Émese

Eng. sz.: III/1/IFJ/42/1970 Borsodi Nyomda sárospataki telepe 75-7230 53o F. v.: Lesó Lajos